

Motion till riksdagen 2021/22:3983

av **Lina Nordquist m.fl. (L)**

Stärkta arbetsvillkor inom vård, stöd och omsorg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka ledarskapet i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlasta kvalificerade medarbetare med enklare yrkesroller och lärlingsplatser och att införa kunskapsstöd för dessa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt spann för antalet patienter en husläkare bör ha, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyndsamt validering av utländska hälso- och sjukvårdsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av snabbspår för utländska hälso- och sjukvårdsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en sammanställning av godkända legitimeringsgrundande utländska utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anställda inom vård och omsorg ska kunna kommunicera och ta till sig viktig information på svenska, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell standard behövs som säkrar god handledning och kvalitet vid läkares AT/BT och blivande vårdprofessioners verksamhetsintegrerade lärande (VIL), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskapen behöver säkras i äldreomsorg och sjukvård om betydelsen av återhämtningstid, om schemamodeller och om hur skiftarbete påverkar omsorgs- och sjukvårdsanställdas hälsa och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att specialistutbildning för sjuksköterskor bör bedrivas genom att universiteten står för de teoretiska delarna och arbetsgivarna har ett tydligt arbetsgivaransvar för praktisk träning och kontroll av färdigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det teoretiska kursinnehållet i läkares specialisering (ST) och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning genom yrkeslivet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om specialistutbildning för socionomer och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av reglerade specialiseringar för biomedicinska analytiker och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sjuksköterskors specialiseringsområden ska knytas till de medicinska specialiteterna och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge YH förutsättningar att ge mer specialistutbildning för undersköterskor och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Advanced Nurse Practitioners och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på regioner att bidra till forskning, innovation och utveckling och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet för anställda i socialtjänsten att forska på deltid och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för engagerade yrkespersoner att starta och driva god vård och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda villkor för idéburna privata verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka företagshälsan och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om legitimation för perfusionister och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om socionomlegitimation och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flerspråkighet som merit och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om karriärvägar, nationella kompetensstegar och ett långsiktigt mål att den mest erfarna tjänar det dubbla jämfört med en nyutbildad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra nationell samordning av avgörande teknisk infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om automatisering och användarvänliga digitala system och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ned till det europeiska snittet för hur mycket arbetstid som medarbetare lägger på administration och uppföljning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i direktiven till berörda myndigheter bör ingå ett uppdrag att analysera vad som bör mätas och följas upp och hur mycket tid detta får ta i anspråk från avgörande yrkesgrupper, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sjukvården i högre grad bör stöttas med sektorsbidrag snarare än riktade bidrag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utmanarrätt i fråga om regler för anställda i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om meddelarfrihet för alla anställda i skattefinansierad stöd-, vård- och omsorgsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetsgivares rätt att kräva vaccination för vissa arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Arbetsvillkoren i välfärden påverkar hela samhällets trygghet och kan dessutom vara avgörande vid kris eller förhöjd beredskap. Personalomsättning i vårt offentligt finansierade skyddsnet kräver idag dyrbara resurser för rekrytering, introduktion, inskolning, handledning och utbildning. Hyrpersonal slukar pengar som kunde ha använts betydligt klokare. Trygg omsorg, stöd och vård kräver tid, kunskap och erfarenhet. Liberalerna vill stärka arbetsvillkoren i vård, stöd och omsorg. Med goda arbetsvillkor behåller vi de kunnigaste, så att de kan stanna kvar i yrket och även bidra till kunskap, utveckling och innovation. Dagens bristyrken inom vård och omsorg måste bli framtidens drömjobb. Allt annat är ett misslyckande, helt i onödan.

Sunda och hållbara arbetspass

Anställda behöver goda chefer och chefer behöver goda förutsättningar. Ledarskapet försvåras ibland inom offentlig sektor av att chefer utses inom arbetsgruppen, samtidigt som den nya chefen får bristfälligt stöd att axla den nya rollen. Det behövs kunskaps-satsningar på gott ledarskap inom omvårdnad, stöd och omsorg. Att vara chef kräver mer än att man har varit en god medarbetare inom sitt yrke. Att vara chef är ett yrke i sig. Inte minst krävs ett mer agilt ledarskap, modern IT med goda stödfunktioner. Vi vill också ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att ge mer råd och stöd om god arbetsmiljö för att minska stress, belastningsskador och annan ohälsa.

Vi vill att yrkesroller optimeras. Varje anställd ska kunna arbeta på toppen av sin förmåga. Idag gör ofta en grundutbildad sjuksköterska samma arbetsuppgifter som en med specialistutbildning, ofta med samma lön, oavsett år i yrket, men med skillnaden att den specialistutbildade har betydligt högre studieskuld än den grundutbildade. Dessutom visar statliga utredningar att undersköterskor och sjuksköterskor själva anser att de utför arbete som andra skulle kunna klara av. Liknande resultat har presenterats

från undersökningar av läkares arbetsmiljö. Medarbetares kunskap och kompetens ska användas där de gör mest nytta. Vi vill se en översyn av rollfördelningen mellan yrkesgrupper. Vi vill också se såväl nya avancerade yrkesroller, enklare sådana och rena lärlingsutbildningar i vård och omsorg – om lärlingsutbildningarna skriver vi mer nedan. En husläkarreform med ett nationellt spann för antalet patienter och där dokumentation främst utförs av andra arbetsgrupper än läkare är exempel på förbättringar i primärvårdens arbetsmiljö. Många regioner har allt fler administratörer i vårdens ledningskorridorer, men får få stödfunktioner nära själva vården. En hel del administration kan sannolikt helt tas bort, annat bör automatiseras och mycket kan omfördelas till medicinska sekreterare och till yrkeskategorin vårdnära service, en sorts vårdbiträden 2.0.

När personer med utländsk hälso- och sjukvårdsutbildning vill arbeta i Sverige behöver deras utbildning skyndsamt valideras och vid behov kompletteras. Sverige bör verka för ett internationellt register med godkända examina för alla legitimationsyrken. Socialstyrelsens utredningstid och godkännandeprocess behöver skyndas på. Lärosätenas snabbspår behöver utvärderas vart och ett för sig och framgångsexempel spridas. Regioner och kommuner bör därtill få kunskapsstöd att inrätta enklare yrkesroller och lärlingsutbildningar i vård och omsorg, som kan avlasta anställda från exempelvis arbetsuppgifter i personalrum och enklare förråd och samtidigt ge människor värdefull kunskap om svensk vård- och omsorgskultur. Anställda i vård, stöd och omsorg måste kunna svenska i en omfattning att de kan kommunicera, dokumentera och ta till sig viktig information på svenska, tex instruktioner, hygienrutiner, vård- och behandlingsprinciper/riktlinjer och sedvanliga säkerhetsföreskrifter. Redan anställda bör få stöd att stärka språket om det brister. Det bör ingå i Socialstyrelsens allmänna råd att alla som arbetar inom vård och omsorg ska ha kunskaper på en viss nivå, anpassat efter yrke och arbetsuppgifter. Det värnar patienter och omsorgstagare och ger kollegor säkrare och bättre arbetsmiljö.

Ett utvecklande arbetsliv

Alla i välfärden som vill ska orka arbeta heltid, trivas och utvecklas hela vägen fram till pension, men det är långt från självklart idag. Schematekniska lösningar är ofta obsoleta, detaljstyrning och minuträkning är på sina håll överdrivna och ledarskap och utveckling i yrket får fortfarande alltför lite tid och fokus på många håll.

Digitalisering kan underlätta god schemaläggning och här måste framförallt omsorgen få bättre stöd för utveckling och införande. Det finns mycket forskning om betydelsen av återhämtningstid och hur skiftarbete påverkar omsorgs- och sjukvårdsanställdas hälsa. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör få i uppdrag att sammanställa den senaste forskningen och sprida kunskaperna till äldreomsorg och sjukvård.

Sverige behöver införa en nationell standard för handledning och kvalitet vid läkares AT/BT och blivande vårdprofessioners verksamhetsintegrerade lärande (VIL).

Läkares specialisering (ST) bör få större akademiska inslag och teoretiska kursmoment. Specialistutbildning för sjuksköterskor bör bedrivas genom att universiteten står för de teoretiska delarna och arbetsgivarna har ett tydligt arbetsgivaransvar för praktisk träning och kontroll av färdigheter. På så sätt blir specialistutbildningarna mer agila och kan kontinuerligt uppdateras för att möta utvecklingen inom yrket. Regelbunden fortbildning behöver bli ett tydligare arbetsgivaransvar. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att i samverkan med parterna ta fram program för kontinuerlig fortbildning med

tydliga riktlinjer. På sikt ska kontinuerlig fortbildning vara en förutsättning för att behålla sin legitimation. Utlandstjänstgöring i utvecklingsländer och i samband med kris, krig och naturkatastrofer innebär både global omtanke och gedigen fortbildning och bör uppmuntras av arbetsgivare. Regelbundna övningar i Krisberedskap och HLR måste kvalitetssäkras och genomföras. Att regelbundet träna med andra delar av totalförsvaret är av vikt för alla. I sådana fall där man genomför sådan träning inkluderas sällan kommunernas äldreomsorg eller omsorg om funktionshindrade – sårbara grupper som ofta far mest illa vid katastrofer eller pandemier.

Förskrivningsrätt bör förutsätta en nationellt beslutad lägstanivå av klinisk aktivitet de senaste åren.

Att ta vara på människors driv och vilja att utvecklas i sitt yrke gynnar oss alla. För att stärka patientsäkerheten och vårdkvaliteten inom hela vård- och omsorgsområdet behöver fler grupper få specialistutbildning, tex socionomer och biomedicinska analytiker (BMA). En översyn behöver göras av behovet och av vilka inriktningar som bör prioriteras. I takt med utvecklingen bör fler yrkesmässiga specialiseringar erbjudas på betald arbetstid. Tidigare denna mandatperiod förhandlade vi med regeringen att minst 150 miljoner årligen ska avsättas till betald specialistutbildning för sjuksköterskor. Detta arbete behöver fortsätta. För att stärka samverkan föreslår vi att sjuksköterskornas specialiseringsområden knyts till de medicinska specialiteterna. Vi vill också nationellt införa utbildningsnivån Advanced Nurse Practitioner.

Det är viktigt att undersköterska blir en skyddad yrkestitel med ett definierat kunskapsinnehåll. Vi vill gå vidare med att underlätta för yrkeshögskolans (YH) utbildningar så att fler undersköterskor som vill ska kunna specialisera sig.

Hälso- och sjukvård och omsorg behöver ständigt utvecklas. Lagstiftningen bör ställa krav på att varje region ska bidra till forskning, utveckling och innovation. Stöd och tid för att implementera nya arbetsätt måste stärkas, vi vill även göra det lättare för anställda att få gehör för idéer och innovationer samt öka möjligheten till verksamhetsnära forskning. Alla yrkesgruppers kunskaper behövs för att verklig utveckling ska ske.

Även socialtjänsten behöver en tydlig forskningsanknytning. Socialsekreterare bör ges möjlighet att kombinera forskarutbildning och arbete på deltid.

Mångfalden i offentligfinansierade verksamheter måste värnas. Möjligheten för anställda att byta arbetsgivare är avgörande både för välbefinnande, yrkesmässig utveckling och löneutveckling. Engagerade personer måste kunna starta och driva god vård, stöd och omsorg över hela landet, även småskalig sådan. Utan detta grundläggande skyddsnät kan människor inte bo kvar eller flytta till landsbygd eller glesbygd. All vård som passar för LOV ska drivas som LOV, anpassad efter förutsättningarna i området. Vi beskriver detta närmare i vår sjukvårdsmotion. Privata, offentligfinansierade aktörer behöver få ett lagstadgat ansvar att bidra till forskning, ta emot AT/BT/ST-läkare, studenter i VIL och YH-studenter (till exempel medicinska sekreterare) i samma grad som offentligdriven hälso- och sjukvård. Idéburna privata verksamheter behöver bättre villkor.

Vi vill att företagshälsan stärks. Under coronakrisen har medarbetarna i både hälso- och sjukvård och omsorgssektorn fått arbeta under mycket pressade förhållanden. I det korta perspektivet behövs nödvändig vila och ledighet, men efter denna extrema arbetsbörda är det viktigt att arbetsgivarna också följer långsiktigt hur personalen mår. Reaktionen på svår stress kan ibland komma långt i efterhand. Staten och regionerna behöver i ännu högre grad än före pandemin säkerställa att företagshälsovården kan

stötta hälso- och sjukvårdens samt äldreomsorgens medarbetare. Vi utvecklar detta i vår folkhälsomotion, ”Hälsa för alla”.

Legitimation till perfusionister och socialsekreterare

Fler viktiga yrken behöver den kontroll och säkerhet som en legitimation garanterar. Sköra invånare kan få ökad säkerhet genom perfusionister och socialsekreterare blir legitimationsyrken.

Socialsekreterare har en gedigen utbildning för att bereda, göra svåra avvägningar och föreslå eller själva fatta beslut om barns och utsatta vuxnas liv och framtid. Inom sjukvården skulle enskilda individers behov och behandling aldrig föras upp från legitimerade läkare till en politisk nämnd, men idag råder delegationsförbud i socialtjänstlagen för ingripande beslut. En socionomlegitimation bör införas, så att delegationsförbudet kan tas bort och det blir möjligt för erfarna, legitimerade socionomer att på eget ansvar fatta myndighetsbeslut, även när besluten inbegriper tvång och andra ingrepp i enskilda människors självbestämmande. Som del i detta bör socionomutbildningen göras om med mer praktik, på motsvarande sätt som verksamhetsintegrerat lärande (VIL) är en integrerad del i utbildningen till andra legitimationsyrken. En introduktionsanställning med handledarstöd i socialtjänsten bör utgöra en förutsättning för socionomlegitimation.

Liberalerna anser att även perfusionistyrket bör skyddas av yrkeslegitimation. Perfusionisten har ett avancerat, självständigt arbete som är bokstavligen livsavgörande, genom att hen tar över som vår hjärt- och lungfunktion om vi behöver det, avgör vilken utrustning som krävs för att hålla oss vid liv vid hjärtkirurgi, säkrar cirkulation och syresättning i våra egna organs ställe vid intensivvård, i hemmet och inför organdonation, ansvarar för blodåtervinning och för avancerad laboratorieutrustning, inte minst hjärt-lungmaskin och ECMO. Trots detta finns i dag inga formella specificerade utbildningskrav och inte heller någon behörighetsreglering i Sverige. De flesta genomgår en tvåårig masterutbildning vid Scandinavian School of Cardiovascular Technology (Scanscat) vid University of Aarhus i Danmark ovanpå sin grundutbildning som specialistsjuksköterska, medicinteknisk ingenjör eller biomedicinsk analytiker, men detta är inte ett formellt krav. I Storbritannien krävs specificerad utbildning för att anställas som perfusionist, eftersom patientskador tidigare inträffat. I Norge och USA har perfusionister yrkeslegitimation och även i Danmark och Finland finns formella specialiseringskrav. Ingen annan i thoraxteamet har den kompetens som krävs för att utföra det som perfusionisten gör. Svensk Thoraxkirurgisk Förening stöder införandet av yrkeslegitimation, liksom Svensk Förening för Thoraxanestesi och Thoraxintensivvård. Själva har perfusionisterna länge drivit detta.

Karriär och lön

Utbildning och kompetens ska löna sig i offentlig sektor. Allt mer avancerade uppgifter ställer krav på tydlighet i vem som får utföra vad. Ansvarsvägar måste säkras för en god patientsäkerhet. Vi vill införa nationella kompetensstegar med tydligt definierade mål – det skulle gynna hela den offentliga sektorn. En tydlig löneutveckling bör knytas till dessa kompetensstegar.

Den som behöver vård och omsorg ska mötas av personer som kan kommunicera med dem och som förstår svenska dokument i sin yrkesroll. God kommunikation med omsorgstagare innebär att flerspråkighet behöver ses som en merit vid anställning och lönesättning i verksamheter där det finns omsorgstagare och/eller patienter som förlorar sitt nya språk och återgår till sitt modersmål. Vanliga exempel är finska, farsi, teckenspråk och arabiska.

Många kvinnodominerade yrken i offentlig sektor lider av framtidig löneutveckling. En specialistsjuksköterska kallade träffande sin löneutveckling ”den trötta bananen”, dvs. ju fler år hon själv, en sjuksköterska, logoped, dietist, socialsekreterare eller fysioterapeut stannar på en arbetsplats, desto mindre uttalad är deras löneutveckling. Vi vill avskaffa den trötta bananen. Kompetens, engagemang, erfarenhet, ansvarstagande och vidareutbildning måste synas i lönekuvertet. Det får aldrig vara en förlustaffär att utbilda sig till medarbetare i ett yrke det råder stor brist på. På kort sikt vill vi att karriärtjänster ger bättre lön till de som tar större ansvar och utvecklar vården och omsorgen. Individuell lönesättning behöver få ett större genomslag. Långsiktigt är vår målsättning att en erfaren yrkesperson med stora kunskaper ska tjäna dubbelt så mycket som en nyutexaminerad.

Sverigeförhandling för klok digitalisering

Hälso- och sjukvården ska kunna prioritera mötet mellan läkare och patient, inte administrativt arbete. Sverige kan inte fortsätta ligga i Europas botten vad gäller antalet besök per läkare, samtidigt som anställda och patienter upplever tidsbrist, överbyråkrati och trängsel. Det finns helt enkelt för lite tid i vården till mötet mellan människor. IT i offentlig sektor är avgörande arbetsverktyg, men idag är det alltför ofta ett tidskrävande arbetshinder. Det är dags för ett tekniskt generationsskifte – Liberalerna vill bygga upp en infrastruktur som hjälper, snarare än ställer till. Offentlig sektor behöver moderna och säkra IT-system. IT-system som är kompatibla med varandra. Hälso- och sjukvårdens alla nivåer i hela landet behöver ett enhetligt journalsystem där regionfinansierad och kommunfinansierad vård och tandvård inkluderas. Det ska inte vara patienten som har ansvar för att bära kommunikationen. En nationellt avgörande IT-struktur ingår även i vår gemensamma krisberedskap. Det måste vara statens uppgift att stärka och stödja regionerna och kommunerna i detta arbete, koppla kvalitetsregister och säker Big data för automatisk överföring, samt säkerställa lagring för framtiden.

Överföring av data till kvalitetsregister eller uppföljningssystem behöver automatiseras och samtidigt säkras, så att data inte kommer i fel händer. Forskningen måste få del av data under kontrollerade förhållanden. Risken för att multinationella intressen tar över sådana data kan inte nog understrykas.

Telemedicin, gemensamma journaler, smarta appar och webbesök låter sjukvårdens och omsorgens medarbetare fördela sin tid mellan hembesök, mottagningsbesök och distansbesök, det vill säga på bästa sätt möta de invånare som behöver dem. Ju längre från tätorten, desto viktigare att avstånd bara är en sträcka på en karta. Distansmöten, innovativa arbetssätt och smart, mobil IT kan även underlätta livspusslet, minska arbetsrelaterad stress och göra det möjligt för fler som vill arbeta hemifrån. De IT-investeringar som krävs förutsätter bred samordning. Liberalernas mål är att tillsätta en bred Sverigeförhandling där regioner, kommuner och stat enas om gemensamma nationella investeringar i avgörande teknisk infrastruktur.

Minska överbyråkrati och detaljstyrning

Vi vill motverka offentlig sektors överbyråkratisering och administrationsbörda, både för att ge tid till sjukvård och omsorg med omtanke och eftertanke och för att stärka forskning, innovation och implementering av nya arbetsmetoder och behandlingar. Mer frigjord tid för anställda skulle förbättra arbetsmiljön korta värdköer, ge bättre arbetsmiljö och göra patienterna friskare och mer delaktiga. I stark kontrast till detta ägnar läkare i Sverige 150 procent mer tid åt papper än sina brittiska kollegor. Sverige ligger på tredje plats i Europa i läkartäthet – ett allvarligt problem är att våra läkare endast hinner träffa hälften så många patienter. Vårt mål är att Sverige ska nå ner till det nationella snittet för hur mycket arbetstid som medarbetare lägger på administration och uppföljning.

För att nå målet vill vi se mer automatisering; IT-journalerna/systemen måste kunna ”tanka” av data för kvalitetssäkring utan att medicinskt utbildade specialister ska behöva sitta och lägga tid på att mata in data. Idag finns fler administratörer än läkare i regionerna och de flesta är inte där för att avlasta vårdpersonalen.

Samma verksamhet i en kommun eller en region kan idag detaljstyras av ett otal olika statliga myndigheter eller regelverk, i värsta fall på ett motstridigt sätt. Detta måste kartläggas och åtgärdas. Liberalerna förespråkar en översyn av offentlig sektors administrationsbörda för att minska bördan och stärka skyddsnetet. Såväl stat som regioner behöver göra en bred översyn av regelverk och kontrollfunktioner med en analys av vad som bör mätas och följas upp och av hur mycket tid detta får ta i anspråk från avgörande yrkesgrupper. Detta uppdrag bör som ett första steg ingå i direktiven till samtliga berörda myndigheter.

En närbesläktad fråga är stödet för den kvalitetsuppföljning som behövs. Vissa regioner har 11 % administratörer bland sina anställda, men föråldrad IT, fylla-i-uppgifter i parallella system och få vårdnära administratörer som avlastar medarbetare. Detta är inte rimligt. Sjukvårdens yrkesgrupper måste få mer tid för patienterna.

Till detta kommer statens välvilliga bidrag. Idag finns över 140 riktade statsbidrag till kommuner och regioner, och nyligen tillkom ytterligare drygt tio. Riktade bidrag kommer ofta med tung administration och dyrköpta villkor. Riktade bidrag skapar kortsiktig, ibland felriktad förstärkning av välfärd behöver långsiktighet. Stöd, vård och omsorg har inte samma behov överallt i vårt land, men kommuner och regioner behöver pengar, även när kraven från staten innebär att fel insatser prioriteras. Staten är ofta alltför långt från den praktiska verkligheten, men när pengar erbjuds finns en risk att kommuner och regioner gör det de får betalt för och därmed inte hinner med det som invånarna verkligen behöver. Även om syftet är gott med varje enskilt bidrag är systemet sammanfattningsvis administrationstungt och försvårar långsiktighet, styrning, innovation och utveckling. Det är dessutom inte omöjligt att varje riktat statsbidrag leder till en liten, permanent kostnadsökning. I värsta fall slår statens detaljstyrning oavsiktligt undan benen för stöd, vård och omsorg. Sektorsbidrag bör ersätta stora delar av dagens riktade statsbidrag.

Vi vill införa en utmanarrätt på regler och föråldrade arbetssätt där medarbetare kan kräva motiveringar till regler på sin arbetsplats. Den regel eller det arbetssätt som inte kan försvaras ska därefter plockas bort.

Trygg på jobbet

Meddelarfrihet ska gälla alla anställda i skattefinansierat stöd, vård och omsorg oavsett organisationsform. Lagen bör ändras för att möjliggöra detta.

Liberalerna föreslår att smittskyddslagen skärps, så att offentliga arbetsgivare kan kräva av medarbetare som kommer i nära kontakt med olika grupper, barn, klienter, årsrika, eller patienter med flera, att de vaccineras mot vissa riskfyllda eller säsongsförekommande infektioner, vare sig de flyttar sängar, installerar el, städar eller vårdar, så att säkerheten för sköra stärks. Vissa vaccinationer ska efter avvägning och med motivering kunna vara ett krav för vissa arbetsuppgifter på en arbetsplats. Möjligheten ska även gälla upphandlade tjänster. Ingen anställd ska av misstag smitta kollegor eller invånare, vare sig på en avdelning med nyfödda eller cancersjuka eller i särskilt boende med sköra äldre.

När en legitimerad yrkesperson misstänks vara en fara för patientsäkerheten ska patienter och kollegor inte behöva utsättas under utredningstiden. Vi följer att regeringen hör samman Liberalernas och riksdagens krav på detta.

Ingen människa ska utsättas för rädsla, hot och trakasserier, allra minst den som ägnar sina dagar åt att lindra, bota och rädda liv. Svår psykisk sjukdom kan leda till våldsamhet och aggression och inom alla delar av sjukvården kan påverkade eller uppjagade patienter eller anhöriga ha svårt att hantera sina känslor. När kriminellt belastade människor drabbar samman och blir patienter följer våldet ofta med anhöriga, vänner och fiender in i sjukvården. Rapporterna om våld och hot på jobbet har ökat med hela 50 procent sedan 2010. Enligt Arbetsmiljöverket har nära på varannan sjuksköterska utsatts för våld eller hot. Läkarförbundet uppger att en av fyra läkare utsätts bara under ett enda år. Vi föreslår en ytterligare skärpning av påföljderna för hot och våld mot blåljuspersonal, vilket vi utvecklar i andra motioner. Vi tror även att sekretesslagstiftningen behöver en översyn och att sjukvården får bättre möjligheter till skydd och förebyggande åtgärder, såsom tillstånd för metalldetektorer, kameror i låsta lagerutrymmen och andra säkerhetshjälpmedel. Anställda ska ha skydd mot våld när de utövar sitt yrke, oavsett om det sker i patientens hem, på mottagning, i uttryckning eller på en vårdavdelning.

Lina Nordquist (L)

Barbro Westerholm (L)

Maria Nilsson (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Johan Pehrson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)